

Museumsplan Engerdal museum

2022-2025

Vedtatt av.....

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

Innhold

1. Historie og bakgrunn for planen	3
Engerdal museum.....	3
Anno museum	3
Dagens struktur	4
2. Overordnede føringer.....	4
Formålsparagraf for Engerdal museum.....	4
Formålsparagraf Anno museum	5
Planverk.....	5
Engerdal kommune	5
Anno museum	5
Planens målsettinger	6
3. Engerdal museum sine eiendommer og samlinger.....	7
Bygninger og anlegg	7
Fotosamling og gjenstandssamlinger	7
Formidlingstema og attraksjoner utenom samlingene	7
4. Dagens virksomhet og utfordringer	8
Forvaltning.....	8
<i>Bygningssamlinger</i>	8
<i>Gjenstandssamlinger</i>	9
<i>Foto</i>	9
Formidling	9
Forskning	10
5. Strategier og satsningsområder	10
Potensialet.....	10
Strategi	11
Satsningsområder.....	12
<i>Formidling</i>	12
<i>Forvaltning</i>	13
<i>Fornyning</i>	14
<i>Forretning</i>	15
Oppsummering	15
Handlingsplan	16

1. Historie og bakgrunn for planen

Engerdal museum

De første tankene om et koietun på Blokkodden ble lagt fram i et grendemøte på Drevsjø våren 1976. Kulturutvalget behandlet i sak 47/78 kulturens plass i generalplan for Engerdal og gjorde følgende vedtak:

pkt 2: Bebyggelse bør i størst mulig utstrekning bevares i sitt opprinnelige miljø. Kommunen bevilger midler til planlegging og hjelp til søknader om lån m.m.

pkt 3: Bebyggelse som f.eks. setrer og hus ellers som ikke hører inn under pkt 2 plasseres i det påbegynte anlegg ved sentralskolen.

Pkt 4: Det planlagte koietunet i Blokkodden samler bebyggelse av type jakt, fiskebuer samt husvær i tilknytning til skogsarbeidet.

Oppbyggingen av seteranlegget ved EBUS (Engerdal Barne- og ungdomsskole) ble startet i 1978 og anlegget ble offisielt åpnet august 1984. Blokkodden villmarksmuseum ble åpnet samtidig. Seteranlegget består av sju bygninger gitt/solgt av fire forskjellige eiere. Heggeriset gamle skole ble flyttet til EBUS i 1981-82. Disse anleggene var tiltenkt å ha en viktig rolle i skolens formidling. I vedtektene §2 står det spesifisert at «skoletunet i Engerdalssetra skal primært tjene som et ledd i undervisningen.

Det var intensjoner om en felles plan for bruk, drift og ettersyn av anleggene. I 1980 ble det tilsatt regionkonservator i Trysil Engerdal, og planene om et eget museum i Engerdal ble utviklet. Engerdal museum ble stiftet i 1982 og fikk da ansvaret for disse anleggene. Blokkodden ble utpekt som Engerdal museums hovedanlegg.

Snerta sag ble gitt til Engerdal museum og restaurert/gjenoppbygd i 1988. Givere var eierne av gården Nordre Snerten. Anlegget består av ei gardssag, et sagskur, ei bekkevern og et vassrennesystem som ansees som et svært viktig element i dette anlegget.

Engerdal kommune kjøpte Røskjotkoia og anlegget ved Stenbekken fra Klarälvdalens flottningsforening etter at fløtinga i Femund-Trysilvassdraget ble nedlagt i 1991.

Anno museum

Anno museum AS ble etablert i 2010 som et konsolidert museum kalt Hedmark fylkesmuseum AS bestående av Trysil Engerdal museum, Nordøsterdalsmuseet, Glomdalsmuseet, Norsk Skogmuseum med Klevfos Industrimuseum og Sørlistøa fløtermuseum, Domkirkeodden med Kirsten Flagstadmuseet, Prøysenhuset og Migrasjonsmuseet. Bakgrunnen var en statlig initiert museumsreform som hadde til formål å samle museene til større enheter for å styrke og profesjonalisere museumsvirksomheten. Før dette hadde Trysil Engerdal museum vært konsolidert med Glomdalsmuseet ei tid fra en tidligere fase i museumsreformen. I 2010 ble Trysil Engerdal Museum løftet ut av Glomdalsmuseet og opprettet som egen avdeling i Hedmark fylkesmuseum.

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

Dagens struktur

Engerdal kommune er aksjonær i Anno museum. Engerdal kommune utøver sitt eierskap på generalforsamling og aksjonærmøter i Anno museum.

En konsolideringsavtale fra 2015 regulerer forholdet mellom Engerdal kommune som museumseier og Anno museum som ansvarlig for museumsdriften.

Konsolideringsavtalen sier at Anno museum har det totale museumsfaglige ansvaret, og at planer for tiltak og utvikling av museet utarbeides i dialog mellom kommunen og Anno museum. Anno museum har vedlikeholdsansvar for museets bygninger og anlegg, mens kommunen har et primæransvar som eier av bygningsmassen. Derfor vil også større vedlikeholdstiltak løses gjennom samfinansiering.

Museene i Trysil Engerdal er i dag administrativt underlagt Anno Glomdalsmuseet, og driftes som en egen seksjon under dette. Denne organiseringen gir Engerdal museum tilgang til en vesentlig bredere museumskompetanse enn det som dekkes av lokal bemanning.

2. Overordnede føringer

Virksomheten ved Engerdal museum og museumsplanen er forankret i formålsparagrafer og planverk innen både Engerdal kommune som eier og Anno museum som driver. Anno museum driver museum i tråd med statlige føringer og det internasjonale ICOMs regelverk for museer.

Formålsparagraf for Engerdal museum

I gjeldende vedtekter for Engerdal museum vedtatt i 2016 står følgende:

§ 2 Formål. *Museets formål er å sikre kulturminner i Engerdal, samt å samle og formidle kunnskap om bygdas kulturhistorie.*

Museets hovedformidlingsarena er Blokkodden villmarksmuseum, som har et særlig ansvar for å belyse norsk og samisk bruk av utmark, herunder:

- ✓ *Skogbruk og fløtingshistorie.*
- ✓ *Jakt, fiske og fangst.*
- ✓ *Utmarksutnyttelse knyttet til jordbruk og annen næringsvirksomhet, som eksempelvis utslått, beiting, moseplukking og setring.*
- ✓ *Sørsamisk kultur*
- ✓ *Røros Kopperverks virksomhet i området inkludert Verdensarvområde Røros Bergstad og cirkumferensen.*
- ✓ *Immateriell kulturarv.*

Blokkodden villmarksmuseum skal i tillegg ha og videreutvikle et eget formidlings- og aktivitetskonsept innenfor museets satsingsområder, særlig rettet mot barn og unge.

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

Formålsparagraf Anno museum

§ 3 Formål – selskapets virksomhet

Selskapet er et driftsselskap for aksjonærenes arbeid med innsamling, bevaring, forskning, forvaltning og formidling av natur- og kulturhistorie, herunder aktuelle fag- og forvaltningsoppgaver i h.h.t. lov eller separat beslutning, samt ivareta nasjonale og internasjonale oppgaver. Arbeidet skal tilstrebe høy kvalitet og sterke fagmiljøer i formelle og uformelle nettverk, og utøves i samsvar med aksjonærenes formålsparagraf. Selskapet skal kunne påta seg driftsansvar for andre museer, samt drive enhver virksomhet som henger sammen med foranstående.

Selskapet skal ikke utbetale utbytte til aksjonærene, idet ethvert økonomisk resultat av virksomheten skal disponeres til selskapets formål.

Planverk

Engerdal kommune

Forslag til ny kulturminneplan for Engerdal kommune ble sendt ut på høring i juni 2021 og legges frem til sluttbehandling i desember 2021.

Kulturminneplan for Engerdal har flere formål:

- *Gi en oppdatert statusoversikt over kulturminner - og miljøer i kommunen.*
- *Strukturere og tematisere kulturminner – og miljøer.*
- *Avklare kommunenes mål for forvaltningen av kulturminner – og miljøer, og legge opp en prioriteringsstrategi som grunnlag for videre forvaltning.*
- *Sikre god sammenheng med kommuneplanenes arealdel med juridisk bindende bestemmelser, hensynssoner og retningslinjer.*
- *Utarbeide en handlingsplan på bakgrunn av de prioriteringer som er gjort.*
- *Handlingsplanen skal være utgangspunkt for forvaltning og formidling av kommunenes kulturarv.*
- *Kommunedelplanen skal sikre en helhetlig oversikt over de kulturminnerressursene kommunen har, og sikre samarbeid og felles forståelse for prioriteringer, innsatsområder og tiltak.*

I kapittel 4 i planen om **Formidling, næringsutvikling og reiseliv** blir museet omtalt i pkt4.1:

4.1 Forvaltning og formidling av vår kulturhistorie gjennom Engerdal museum/Blokkodden villmarksmuseum.

Det vil være et satsingsområde for museet i neste planperiode å få på plass en gjennomarbeidet formidling på Blokkodden. Det er viktig for at dette skal lykkes å knytte til seg større grad av frivillige. Vi ønsker å bygge opp formidling knyttet til kjerneområdene. Det vil si Sør Samisk kultur og historie, herunder opplegg både for Blokkodden og Daniel Mortenssons vinterboplass. Tømmerfløtinga, livet i koiene og bruken av skogen og utmarka. Det arbeides for tiden med å skaffe eksterne midler til utvikling og tilrettelegging for et nytt formidlingskonsept for sør samisk kultur og historie.

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

En av målsetningene er å utvikle Blokkodden til en egnet formidlingsarena for skolevesenet.

Samarbeidsavtalen mellom Innlandet fylkeskommune og Sametinget er vedtatt i fylkesutvalget og vil bli sluttbehandlet både i fylkestinget og Sametinget innen utgangen av oktober 2021 og vil bli signert i Karasjok i løpet av november 2021. I avtalen er det anført at partene forplikter seg til å styrke dokumentasjon, sikring, tilrettelegging og formidling av samisk kulturhistorie ved museene i Innlandet fylke. Partene er enige om å styrke kapasiteten og formidlingsevnen ved Anno museum for systematisk formidling av samisk kultur, tradisjoner etc.

Engerdal kommune er i en prosess for å søke innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk. Dette vil ha innvirkning på arbeidet ved Engerdal museum.

Anno museum

I Anno sin strategiplan legges det føringer for museumsvirksomheten i Anno museum basert på visjonen: *Kunnskap om fortid – engasjement i samtid*. Dette beskrives videre som at:

Gjennom fellesskap og samhandling skal vi gi styrke til avdelingenes arbeid med nyskaping, formidling og bevaring av kultur-, natur- og kunsthistorien. Gjennom vår virksomhet skal vi vise at fortiden har betydning for dagens og framtidens samfunn. Vi skal være en møteplass for alle. Museet skal være en synlig aktør både på nasjonalt og internasjonalt plan.

En av kjerneverdiene til Anno museum er åpenhet; «Museet skal være åpent og tilgjengelig for alle brukergrupper». Vi ser det som viktig at Blokkodden Villmarksmuseum er universelt utformet og dette er noe vi er stolte av. Dette vil vi ha fokus på også i neste planperiode

Føringene i Stortingsmelding nr. 49 *Framtidas museum* ligger til grunn for Anno museum sin virksomhet i alle avdelinger og lokale museumsenheter. De handler om at museumsvirksomheten skal bestå av fire f'er: Forskning, formidling, forvaltning og fornying. Disse skal helst henge sammen og være synlige i all museumsvirksomhet.

Et av innsatsområdene til Anno museum er samfunnsrollen. Dvs. museets betydning som samfunnsaktør. Hovedstrategien for å sikre at museet oppleves som relevant for lokalsamfunn, er å legge vekt å være en møteplass for innbyggerne og å ha god dialog med befolkningen. Anno museum vil samhandle med både lokalsamfunn, frivillige, myndigheter og reiseliv. Museet skal være relevant for alle aldersgrupper og ha fokus på livslang læring, slik at museet er en kunnskapsprodusent og formidler som folk i alle aldre kan ha nytte og glede av.

Anno museum har også som del av sin strategiplan å vektlegge forretning som en femte f. Anno museum deler ikke ut utbytte og aksjene kan ikke selges. Å styrke økonomien har derfor som formål å styrke det museumsfaglige arbeidet og museene som samfunnsaktør.

Planens målsettinger

Museumsplanen har som formål å definere kursen for utviklingen av Engerdal museum. Et overordnet mål er å styrke Blokkodden som **besøkssted** og utvikle det til **hoveddestinasjonen** i Engerdal museum. Målsettingene er at Blokkodden skal være

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

- et kraftsenter for opplevelsesproduksjon med attraktive opplevelser
- et museum med god museumsfaglig kvalitet
- en attraktiv møteplass for lokalsamfunnet

3. Engerdal museum sine eiendommer og samlinger

Blokkodden villmarksmuseum representerer i dag hovedsakelig skogbrukets kulturhistorie med fløtning, sør-samisk kulturhistorie, og noe jakt, fangst og fiske. Engerdal er den eneste kommunen i Hedmark, og den sørligste kommunen i Norge, med en befolkning som driver aktiv reindrift og ivaretar en levende samisk tradisjon. Museet viser en komplett sør-samisk vinterboplass. I tillegg til koieanlegg og fløtminner, er det en del kulturminner på området, bl.a. et titalls store kullmilebotner, som antas å være fra midten av 1700-tallet. Ellers favner Engerdal museum om flere objekter utenfor Blokkodden: Snerta sag, som er en vassdreven bygdesag, et komplett anlegg av fløterkoier og uthus på Stenbekken, gamle Heggeriset skole og seteranlegget ved EBUS, samt tømmerrenna i Sorken, stenlekehusa i Skjæråsen og kurerhytta Rævhølet.

Det er ført drøftinger om en overdragelse av Heggeriset gamle skole og seteranlegget i Engerdalssetra skal overføres til Engerdal barne og ungdomsskole.

Bygninger og anlegg

I museumssammenheng skiller man mellom bygninger som utgjør del av en kulturhistorisk samling (antikvariske bygg), og bygninger som tjener en praktisk funksjon i museets drift (driftsbygninger). Dette er fordi museumsobjekter har en særlig status ihht. det internasjonale museumsetiske regelverket og fordi de som kulturhistoriske bygg må forvaltes på grunnlag av bevaringshensyn.

Bygg og anlegg på følgende lokaliteter inngår i Engerdal Museum og Anno museum sitt forvaltningsansvar:

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

- Blokkodden med 28 antikvariske bygg og konstruksjoner
- Heggeriset skole
- Engerdalssetra med 7 antikvariske bygg
- Snerta sag med bekkvern og lagerhus.
- Stenbekken med 4 antikvariske bygg og 1 driftsbygning (båthus anbefalt flyttet sammen med båtene)
- Daniel Mortenssons vinterboplass

Av disse anleggene ligger Snerta sag, koieanlegget på Stenbekken på opprinnelig plass. Stenbekken vurderes å ha så stor verdi som kulturmiljø og del av landskapet at den av ikke bør flyttes, men forvaltes på opprinnelig sted. Daniel Mortenssons boplass er blitt innlemmet i Engerdal museum. Den ligger på tilnærmet opprinnelig sted, med Statskog som grunneier.

Fotosamling og gjenstandssamlinger

Engerdal museum sin gjenstandssamling består av gjenstander fra den sør-samiske kulturen, skogsarbeid, jakt og fiske, og fra kommunens skolehistorie.

Formidlingstema og attraksjoner utenom samlingene

Med grunnlag i formålsparagrafen, favner Engerdal museum om en del formidlingstema utover det som er direkte basert på samlingen av gjenstander, bygninger og anlegg. Dvs. tema som museet har et ansvar for å dokumentere og formidle som del av sitt formål og som det er naturlig å utvikle formidlingsopplegg til i forlengelsen av det som formidles på Blokkodden.

Dette knyttes til anlegg som ikke inngår i det museumsfaglige forvaltningsansvaret for samlinger, men som favnes om av Engerdal museum sitt faglige fokus og som Engerdal museum har vært delaktig i bevaringen av. Disse er

- Stenlekehusa i Skjæråsen
- Rævhølet kurerhytte
- Tømmerrenna i Sorken

Anno museum vil satse på disse tre anleggene i form av å utvikle formidlingsopplegg knyttet til hvert turmål, gjerne også digitalt tilknyttet kulturpunkt som besøkende kan benytte seg av på egenhånd til enhver tid. Tømmerrenna ved Sorken bør først restaureres.

På grunn av eierforhold, beliggenhet og objektenes karakter som kulturminner i landskapet, bør ikke anlegg som dette forvaltes som del av samlingene. Dette bl.a. fordi museene ikke lenger har et allment kulturminneansvar, slik som da Engerdal museum ble opprettet. Konsolideringsavtalen omtaler derfor ikke disse som del av Engerdal museum sine samlinger, men setter vilkår for hva som skal til for at museet kan iverksette formidlingstilbud eller andre større tiltak på dem. Av samme grunner vil forvaltningen av Snerta sag tas til vurdering og diskusjon i planperioden.

Rævhølet inngår i Engerdal Museum sin formidling, men er ikke definert som del av bygningssamlingen pga. at det ligger på svensk side og forvaltes på grunnlag av en samarbeidsavtale. Anno museum har ansvar for tilsyn.

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

4. Dagens virksomhet og utfordringer

Blokkodden villmarksmuseum har åpent i sommersesongen, og det er mulighet for guiding i museets åpningstid. Ellers foregår det skoleformidling og arrangement for grupper på Blokkodden. For øvrig er Blokkodden åpent som et friluftsområde og er tilrettelagt for rullestol. Engerdal kommune hadde tidligere avsatt en 20% stillingsressurs til oppfølging av museumsvirksomheten. I dag mangler den stillingen. Anno museum sin avdeling i Trysil og Engerdal har 2,4 årsverk som fordeler sin tid mellom de to kommunene. De 2,4 årsverkene suppleres ved behov med personalressurser fra andre enheter i Anno museum. I sommersesongen ansettes guider på museene. Anno museum jobber med å få på plass en hel stilling med ansvar for Blokkodden villmarksmuseum.

Blokkodden har også en venneforening som bidrar med dugnadsinnsats knyttet til rydding, skjøtsel, aktiviteter og som har sørget for at bl.a. gapahuken/festplassen kom på plass. De holder også potetåkeren i hevd. Anno museum ønsker i planperioden å revitalisere samarbeidet med de frivillige.

Statskog er grunneier på Blokkodden, og Engerdal kommune har en langsiktig avtale om leie.

Forvaltningen av kulturhistoriske samlinger i Engerdal museum, både bygninger, foto og gjenstander, omfattes av Anno museum sin handlingsplan for samlingsforvaltning. Den trekker opp retningslinjer og prioriterte satsningsområder som er felles for alle musea i Anno, fordi problemstillingene i hovedsak er de samme, så som stort etterslep på registrering og dermed begrenset tilgjengelighet, og behov for en mer jevnere og mer systematisk vedlikeholdsinnsetning på bygninger.

Forvaltning

Bygningssamlinger

Anno har en antikvarisk håndverker i Trysil og Engerdal, som deler sin arbeidstid i de to kommunene. Anno står som faglig ansvarlig for tiltak på antikvariske bygg (bygningssamlingene).

I forbindelse med Anno sitt prosjekt «Prioritering i bygningssamlingene», er tilstanden på Engerdal museum sine bygninger kartlagt. Forvaltningen av anleggene vil foregå i samsvar med det prioriteringsgrunnlaget som er utarbeidet der.

Vedlikeholdstilstanden bærer preg av et stort behov for tiltak. Noen av husene har til dels alvorlige skader. En av hovedutfordringene er grunnforholdet, som gjør at flere hus og anlegg stadig synker. For øvrig handler det meste om relativt enkle tiltak og behov for jevnlig og forebyggende vedlikehold. Sameboplassen er ferdig restaurert høsten 2021. Det er søkt midler for å restaurere stallen ved Lemkoia i 2022. Det bør også utarbeides en vedlikeholdsplan for bygningene på Blokkodden. Det er gjennom Anno laget en sikringsplan for museumsområdet på Blokkodden og nye sikre bålplasser er planlagt til sesongen 2022.

Gjenstandssamlinger

En stor del av gjenstandene oppbevares i et midlertidig magasinareal i den gamle høvleribygningen på gamle sagtomta på Drevsjø. Anno museums dokumentasjonssenter med fellesmagasin og restaureringsverksteder vil overleveres innen utgangen av desember 2021. Dette danner grunnlag for vesentlige kvalitetsheving av gjenstandssamlingene som Anno museum har forvaltningsansvar for. Engerdal museums gjenstandssamling vil nyte godt av dette.

Lagerbygget på Sagtomta ble tidligere i sin helhet disponert av Engerdal museum. Asylmottaket overtok gradvis disposisjonsretten til store deler av bygget. Nå som asylmottaket er lagt ned ønsker

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

museet å etablere et verksted her og bruke huset. Det kan være svært nyttig for utøvelse av bygningshåndverk og vedlikehold i tilknytning til Blokkodden.

Med det nye utstillingsmagasinet på Blokkodden har mange av gjenstandene fått bedre lagrings og visningsforhold. Hallen har også gjort det mulig å lage en permanent verdensarvutstilling. Vi ønsker å styrke denne utstillingen i nær framtid med å styrke også den samiske utstillingen i utstillingsmagasinet på Blokkodden.

Foto

Engerdal kommune sin fotosamling består av 2022 nummer. Det aller meste av dette er lokalisert i fotoarkivet på Domkirkeodden. Det resterende står i kommunehuset i Engerdal. Informasjon til bildene er skrevet i en protokoll som står i Engerdal, mens kopi finnes på Domkirkeodden. I tillegg finnes registreringskort med utfyllende informasjon, som er plassert i Engerdal.

Det er mulig å forvalte samlingen gjennom Anno museum. Dette innebærer at bildene vil bli lagt ut på digitalt museum og tilgjengelig for alle digitalt.

Formidling

Utfordringene knyttet til formidlingsvirksomheten ved Engerdal museum handler om bl.a.:

- Geografisk spredning på anleggene
- Begrensninger i utstillingsarealer som er egnede.
- Mangel på lokaler hvor publikum kan samles
- Ingen av de antikvariske bygningene tilfredsstiller krav til universell utforming
- Begrenset tilgang på strøm
- Begrenset anledning til å telle besøkende pga. at området er åpent og kun et fåtall er innom servicebygget

Dette har skapt utfordringer for publikumsvirksomheten; formidlingstilbudet er konsentrert til sommerhalvåret, og det setter grenser for utviklings- og inntekspotensialet med dagens fasiliteter og bygninger.

Etter at det nye utstillingsmagasinet ble etablert i 2018 er den sør samiske utstillingen flyttet inn i magasinet og sommeren 2021 ble det også åpnet en utstilling knyttet til verdensarv og Røros kopperverk sin virksomhet i Engerdal her. I utstillingsmagasinet er det et 50 m2 stort oppvarmet rom som også kan brukes som møterom/formidlingsarena for mindre grupper og skoleklasser.

Det ble i 2018 lagt inn vann og avløp i servicehuset og i 2021 ble det etablert trådløst internett. Høsten 2021 ble det bygget ny terrasse i tilknytning til infohuset. Gang og kjøreveier er oppgradert. ved I løpet av vinteren 2021-2022 vil det bli etablert fysisk fibertilknytning til både infohuset og utstillingshallen/møterommet.

Tømmestasjonen for bobiler fører til at mange stopper på Blokkodden.

Med de oppgraderinger og nyinvesteringer av både infohuset, magasinhallen og uteområdet som Engerdal kommune har stått for de siste årene har Blokkodden gjennomgått en meget positiv utvikling som underbygger museets funksjon som formidlingsarena og møtested både for lokalbefolkningen og de tilreisende.

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

Forskning

Engerdal Museum inngår i Anno museum og vil derfor favnes om at Anno sine forskningssatsninger. Dvs. Engerdal museum sluttes til og spiller inn til Anno sitt forskningsarbeid.

Engerdal museum kan spille inn aktuelle forskningstema til Anno museum. Forskningsarbeidet om både sørsamisk kultur og Engerdals kulturhistorie gjøres i samarbeid med Anno museum.

5. Strategier og satsningsområder

Hovedstrategien for å nå de overordnede målsettingene er å konsentrere mest mulig av innsatsen om Blokkodden gjennom å legge til rette for at hovedtyngden av museumsvirksomheten foregår der og å iverksette utviklingstiltak som innebærer at publikumstilbudet der kan utvides. Det vil medføre tiltak som gir en positiv utvikling for flere museale kjerneoppgaver og samtidig for det å styrke Engerdal museum som en attraksjon både for lokalsamfunnet og reiselivet.

Engerdal museum er bygd opp med en desentralisert struktur. En vesentlig del av den karakteren vil videreføres, men Blokkodden blir vektlagt som et nav. Det innebærer å utvikle mulighetene for formidling og opplevelsproduksjon ved Blokkodden og på den måten styrke besøksgrunnlaget. Dette også for å bidra til næringsutvikling.

Det er mange argumenter for å konsentrere virksomheten omkring Blokkodden; Økonomisk ved at en konsentrerer mest mulig ressurser og innsats når flere funksjoner og anlegg samles på ett sted, og formidlingsmessig og samfunnsmessig gjennom bedre tilgjengelighet for publikum.

Av de fem f'ene innen Anno museum sin virksomhet, vil lokalt fokus primært være formidling, forvaltning og forretning. De valgte satsningsområdene er basert på dette og på hva som er utviklingsbehovet og –potensialet i Engerdal museum.

Potensialet

Det er behov for en mer helhetlig tilnærming til hovedtemaet «villmark» på Blokkodden når det gjelder hva bygningssamlingen representerer og mht. formidlingsgrunnlaget;

- Innlandsfisket har hatt stor betydning i Engerdal Dette vil være et framtidig satsingsområde for Engerdal museum innenfor de rammer vi har. Engerdal har en snart 10 000 år gammel historie knyttet til dette og det i kommunen finnes kulturminner og samlinger etter sentrale skikkelser og institusjoner som Jon Sand, Erling Sand, Torill Kolbu, Smithbrødrene, Femundfisket gjennom både det gamle hevdvunnede røyefisket til bl.a Femund Fiskerlag, Galten gård, Engerdal Fjellstyre, osv. Det var en utstrakt fangstvirksomhet i området fra steinalderen til middelalderen, og det er i Engerdal registrert noen av landets største fangstanlegg for villrein og elg. Jakt og fangst har også opp til i dag vært viktig for næring og bosetting. Dette reflekteres relativt lite i Engerdal museum sine samlinger og aktiviteter.
- Vi har materiale og behov for en betydelig utvidelse av den samiske utstillingen. Vi er unike i Innlandet som eneste kommune med fast samisk bosetting.
- Samlingen knyttet til skogbruk og fløting er rikholdig. Etter at gjenstander er tatt ut for registrering vil vi bygge nye utstillinger og gjenskape interiørene i flere av koiene. Blant annet Røskjota som nå er flyttet til Blokkodden.

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

- Setring var en viktig del av utmarksutnyttelsen, og det er over 80 setrer og setergrrender rundt om i kommunen. På Blokkodden er det ingen seteranlegg. Det er ønskelig å kunne supplere den antikvariske bygningsmassen på Blokkodden med et seteranlegg, slik at vi også kan formidle denne bruken av utmarka. Seteranlegget vil også være en viktig arena for å formidle lokale mattradisjoner og være en møteplass/formidlingsarena. Temaet settes derfor på dagsorden for videre drøfting.

Strategi

Strategien for å styrke Blokkodden innebærer å samle flere funksjoner her, både av museumsanlegg, publikumstilbud og fagkompetanse. Det omfatter bl.a. å

- **samle anlegg;** flytte noen av de eksterne museumsanleggene til Blokkodden.
- **spisse primære satsningsområder** og bygge opp under dem i tråd med formålsparagrafen bl.a. ved å
 - definere ramme og grunnlag for framtidig innsamling og samlingsutvikling
 - utvikle og videreutvikle formidlingsopplegg i tilknytning til kjernetema i Engerdal museum, herunder
 - skogbruks- og fløtningshistorien
 - samisk kulturhistorie
 - bergverksvirksomheten i Engerdal
 - immateriell kulturarv
 - øvrig ressursutnytting av utmarksområdene
- legge bedre til rette for **publikumsvirksomhet** gjennom å
 - videreutvikle utstillinger og formidlingskonsepter innenfor satsningsområdene.
 - stimulere skoler, lag, foreninger, kommunale tiltak til å bli aktive brukere slik at Blokkodden blir en fullt integrert del av lokalsamfunnet.

Satsningsområder

For de ulike virksomhetsområdene til museet innebærer valget av målsetting, strategier og lokalt fokus bl.a. følgende:

Formidling

Utvikling av formidlingstilbud skal forholde seg til formålsparagrafen, og skal så langt og hensiktsmessig som mulig tilrettelegges for flere ulike brukergrupper. Engerdal museum skal ha fokus på formidling med høy kvalitet og relevans sett ut i fra museets kjerneområder og relevant i forhold til Engerdals kulturhistorie.

Blokkodden er hovedformidlingssted, og det er primært Blokkodden man vil prioritere å videreutvikle. Områder for spissing vil dreie seg om at Blokkodden skal være en

- **lokal møteplass** for lokalbefolkningen

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

- **arena for læring og opplevelser**; Museet skal være en ressurs for livslang læring og opplevelser for alle generasjoner. Det skal fremstå som ressurs for det lokale skolevesen og kunne gi undervisningstilbud også til skoler i andre kommuner samt til videregående.
- **attraksjon** for tilreisende

Som regionalt og nasjonalt særpreg skal Blokkodden være et formidlingssted for sørsamisk kultur som inngangsporten til det sørsamiske riket.

Utover Blokkodden, vil museet sørge for at det er egnede formidlingstilbud på nevnte kulturminner på opprinnelig sted, så som skilting, informasjon på nettsider, o.l., samt at disse kan inngå i tematiske formidlingspakker med Blokkodden som utgangspunkt.

Det jobbes også med digital formidling, bl.a. ved digitalisering av fotosamlinger.

Forvaltning

Innen alle forvaltningsområdene har Engerdal museum også tilgang på tjenester fra fellesressurser i Anno museum, så som bevaringstjenesten og fototjenesten samt at det i perioder kan være mulig å styrke innsatsen med bygningsvedlikehold med kompetanse fra andre enheter i Anno museum.

Bygningsforvaltning

Forvaltningen av antikvariske bygg og anlegg vil både dreie seg om regelmessig skjøtsel og større tiltak for å bedre vedlikeholdstilstanden gjennom

- systematisk forebyggende vedlikehold
- årlig planlegging og prioritering basert på tilstandsregistrering som grunnlag for
 - o mindre vedlikeholdstiltak innenfor eksisterende ressurser og ordinær årsplanlegging.
 - o større tiltak i handlingsplan med fireårsperspektiv som grunnlag for å søke midler

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

- flytting av enkelte av de utenforliggende objektene til Blokkodden.

Flytting av bygg til Blokkodden vil medføre at de ved gjenoppføring får en langsiktig god vedlikeholdstilstand, at kostnader og utfordringer ved å nå over en spredt geografisk bygningsmasse reduseres, og at det kompletterer samlingene på Blokkodden og utvider formidlingstilbudet der.

Det er også ønskelig å videreutvikle håndverkskunnskapen gjennom kompetansetiltak, der Blokkodden kan bli et nav for å formidle kunnskap om istandsetting og tradisjoner gjennom aktiviteter og kurs på museumsområde. For eksempel i koking av komposisjonsmaling, legging av stikktak, tømring og lafting.

Prioriteringer innenfor antikvarisk vedlikehold gjøres på grunnlag av både tilstandsrapporter og konsolideringsavtalen mellom Engerdal kommune og Anno museum. I avtalen er bygningsmassen inndelt i kategorier basert på at de krever noe ulik grad av bevaringsinnsats og at ansvarsfordelingen mellom kommunen som eier og Anno museum som driver er noe forskjellig avhengig av bygningenes relevans for museumsvirksomhet.

Bygninger og anlegg i kategori 2 gis en noe lavere prioritet for museal forvaltning grunnet at de har en begrenset betydning i museal sammenheng og at forvaltningen av dem også styres av andre premisser enn museale hensyn. Det vil blant annet si at Snerta sag, seteranlegget i Engerdalssetra og Heggeriset skole ikke gis prioritet i handlingsplanen, men er underlagt Anno museum sin forvaltning i en mer begrenset forstand. Anno museum har et faglig ansvar, for blant annet tilsyn og veiledning, mens større vedlikeholdsinnnsats avhenger av eiers initiativ og finansiering.

For Blokkodden og Stenbekken vil kategori 1 i avtalen si at tilstandsgrad og alvorlighetsgrad legges til grunn for prioriteringer i forhold til større tiltak, og at de er aktuelle i handlingsplanen. Prioriteringer gjøres da i samarbeid mellom Anno og kommunen, og istandsetting foregår i Anno sin regi.

Gjenstandsforvaltning

Den mest utsatte gjenstandskategorien ved Engerdal museum i dag er samlingen av båter. Av den grunn vil det bli prioritert å jobbe med å realisere et nytt båthus på Blokkodden.

Forvaltning av fotosamlingene

Anno museum er i ferd med å gjøre en kartlegging av fotosamlingen til Engerdal kommune. Under forutsetning av at det er ønskelig for Engerdal kommune, kan samlingen forvaltes av Anno museum. Engerdal kommune sine fotosamlinger kobles da til Anno museum sitt forvaltningsarbeid med fotosamlinger, og vil på sikt bli grundigere gjennomgått, registrert og digitalisert som del av det.

Fornyning

Formidling vil være det satsingsområde i kommende fireårsperiode.

- Bygge en aktivitetsløype som formidler sørsamisk kulturhistorie for barn.
- Utvikle et forbedret utstillings og formidlingstilbud om innlandsfiske.
- Utvikle et aktivitetsområde for barn og unge.
- Relokalisere og bygge om den samiske utstillingen i utstillingsmagasinet.
- Sette fokus på rovdyrproblematikken.

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

Forretning

Det er ønskelig å utvikle gode opplevelser på Blokkodden gjennom hele året. For å få dette til vil museet knytte til seg eksterne samarbeidspartnere.

En del av arbeidet med forretningsområdet vil også handle om å utarbeide en besøksstrategi, vurdere ulike bemanningsløsninger og drøfte muligheten for å kombinere funksjoner i en sambruksløsning.

Engerdal kommune ønsker økt tilstedeværelse fra Anno museum på Blokkodden. Anno museum har per i dag behov for bedre arbeidsforhold, blant annet i forhold til behov for antikvarisk restaurering.

Oppsummering

Planens hovedgrep er løfte Blokkodden som sentrum for museumsarbeidet i Engerdal og lokal møteplass.

Planens hovedmål i neste periode er å tilrettelegge for økt aktivitet og formidling, samt ha fokus på løpende vedlikehold. Uteområdet skal oppjusteres og tilrettelegges for gode opplevelser. Ny lekeplass, benker, skilting etc må på plass.

- **Formidling:** Utvidelse av formidlingsgrunnlaget gjennom nye utstillingslokaler i enkelte koier, samt innhold i koier og husvær som forteller om bruk og liv i koiene. Mer fokus på sanselig formidling og aktivitet. Løfte det sør-samiske.
- **Forvaltning:** Komplettering av samlingene
- **Fornyning:** Grunnlag for økt satsning på og samhandling mellom museum, privat næringsliv og reiseliv.
- **Forretning og næringsutvikling:** Økning av inntekspotensialet gjennom helårstilbud ved Blokkodden ved å bygge samarbeid med andre reiselivsoperatører i kommunen, næringsutvikling og økt samhandling.

Handlingsplan

Gjennomført i forrige planperiode

Tiltak	Hovedområde	Prioritet	Kostnad	Merknad
Vann/avløp/toaletter	Fornyng	2017	500 000,-	Allerede lagt inn i økonomiplan for 2017
Restaurering spillflåte	Forvaltning	2017	100 000,-	
Utstillings/båthall	Forv/form/forn	2017	1 500 000,-	
Flytte Røskjotkoia	Forv/form/forn	2017	200 000,-	Under forutsetning av delfinansiering fra Anno museum, som blir omsøkt
200 års jub. Drevsjø hytte	Formidling	2017		
100 års jub. Tråante	Formidling	2017		
Tråante – istandsetting boplass Blokkodden	Forvaltning	2017		(finansiert)
Daniel Mortenssons boplass	Fornyng/forvaltning	2017		
Videreutvikle formidling i utstillingshall	Formidling/fornyng	2019		
Videreutvikle utstillinger og formidling		2020		

Tiltak	Hovedområde	Prioritet	Kostnad	Merknad
Restaurering av Angelbekkstallen		2022	Anno-midler	Vil gi et nytt utstillingsrom for temporære utstillinger
Bygge bålplasser ute på område med brannbøtter		2021-2022	EK	Ringer er plassert. Skal bestilles bålloppheng og grillrister
Skilting			Anno	
Benker og utemøbler			EK	
Spillflåte for barn v Hyttelva. Vil også trenge en slipp-plass.			Anno	
Videreutvikle formidlingskonsept for barn og unge, samt bygge arena for barna, m labrynt			Anno og EK	
Innrede verksted v Sagtomta.			Anno	
Grusgang mellom infohuset og Hallen			EK	
Båthus			Anno og EK	Viktig for å sikre fløtebåtene

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

Bygge interiør i husene. Spesielt Røskjota. Den ene halvdel kan evt være et utstillingsrom.			Anno	Mulighet for utstilling i en halvdel av Røskjota. Tema kan være fløter-livet.
Formidlingsløype for barn med det sørsamiske som tema.			Anno Budsjett 550000 kr	Det er søkt midler til en formidlings og aktivitetsløype med installasjoner og lavvo til formidling. De samiske årstidene som tema.
Sikringstiltak			Anno	Det er utarbeidet en sikringsplan for alle bygninger og museumsområder i Anno. Tiltak vil bli utført fortløpende.
Oppgradering av inngangspartiet.		2022	EK Inntil 330000 kr.	Vedtatt plan gjennom sentrumsutviklingsprosjektet på Drevsjø.

Prioriterte vedlikeholdsprosjekter

Følgende antikvariske bygg på Blokkodden er de som har størst behov ut i fra tilstand og som kan være av et slikt omfang at de krever tilleggsfinansiering eller innsats utover dagens håndverkerressurs:

- Angellbekkstallen
- Angellbekkoia
- Løe fra Kviltflået
- Naust fra Bursjøen
- Tømmerkoie Lensmannsberget,
- Tømmerstall fra Skjærvagstjønna.
- Fløterkoie fra Femundsenden
- Fiskebu fra Kuneset
- Ljørkoia

I handlingsplanperioden må den framtidige statusen for Engerdalssetra avklares.

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM

Eksempel på løsning for kombinert lager- og utstillingshall, fra Siljansfors i Sverige

TRYSIL ENGERDAL
MUSEUM